

PONÈNCIA:

PATRONES

DE LA PARRÒQUIA DE BONASTRE

SANTA MARIA MAGDALENA, PATRONA

22 de juliol

A l'Església catòlica es creu en la intercessió dels sants i santes. Els sants patrons són uns sants que tenen afinitats especials amb la comunitat i a qui la seva intercessió s'acullen els membres d'aquest col·lectiu. El terme patró és sinònim de defensor i protector. Són considerats pels creients com a intercessors i advocats davant Déu.

Al document *Lumen gentium*, del Concili Vaticà II, s'hi expressa el vincle de veneració als sants el carisma dels quals els feia recomanables a la devoció i imitació dels fidels.

La Parròquia de Bonastre, en temps remots, també erigí patrons, en aquest cas, patrones. Un fet força singular és que tant la patrona com la copatrona siguin dues santes: Santa Maria Magdalena i santa Quitèria, respectivament.

Maria, originària de Magdala, un poble de la riba del llac de Galilea, no lluny de Cafarnaüm, fou una dona "*curada d'esperits malignes i de malalties*". L'evangelista Lluç (8,2) precisa que Jesús n'havia expulsat "*set dimonis...*" "(...) *i d'unes dones que ell havia guarit d'esperits dolents i de malalties: Maria, anomenada Magdalena, de la qual havien sortit set dimonis*".

Maria Magdalena, segons el Dr Armand Puig, ungeix els peus de Jesús amb perfum davant l'escàndol de Simó, un fariseu i altres convidats. Ella i altres dones (Lluç 8, 1-3; Marc 15, 40-41) acompanyen Jesús en les seves prediques, però les referències dels últims moments de la vida, mort, sepultura i resurrecció de Jesús les trobem en tots els evangelistes. La fidelitat d'aquestes dones al Mestre les portaria a procurar-li un enterrament digne i, per això, el tercer dia després de la seva mort tornaran al sepulcre a ungir el cos amb olis aromàtics. Seran, doncs, les primeres a

descobrir el sepulcre buit on havien enterrat Jesús. Com diu l'evangelista Marc (16,1): *“Així que s'acabà el repòs del dissabte, Maria Magdalena, Maria, mare de Jaume i Salomé, van comprar perfums per anar a embalsamar Jesús”*.

Fins aquí una breu narració del que diuen els evangelis oficials sobre la nostra Patrona, a part del que narra l'evangeli de Joan quan posa en boca de Maria Magdalena el matí de Pasqua en adonar-se que la pedra del sepulcre ha estat treta, diu a Pere i al deixeble estimat: *“S'han endut el Senyor fora del sepulcre, i no sabem on l'han posat”*. (Joan 20, 2). Maria Magdalena repeteix unes paraules semblants als dos àngels que són dintre del sepulcre: *“S'han endut el meu Senyor i no sé on l'han posat”*. (Joan 20, 13). Per tercera vegada, Maria Magdalena insisteix en el fet ara, davant Jesús mateix, a qui ella ha confós per l'hortolà: *“Si te l'has emportat tu, digues-me on l'has posat, i jo mateixa me l'enduré”*. (Joan 20, 15).

El Nou Testament es refereix a dotze aparicions de Jesús ressuscitat. La primera fou, segons els evangelistes Joan (20, 11-18), Marc (16, 9-11) i Mateu (28, 8-11), a Maria Magdalena i Maria, muller d'Alfeu, mare de Jaume i Josep, Diumenge de Pasqua, al matí, vora el sepulcre.

Això és el que diuen, de Maria Magdalena, els quatre evangelistes del Nou Testament, dels evangelis sinòptics, que van ser reconeguts per l'Església primitiva pel seu caràcter apostòlic, l'ortodòxia i l'ús litúrgic. La resta d'històries sobre la Santa creiem que tenen una bona part de llegenda.

En relació a patronatge de Maria Magdalena a la Parròquia de Bonastre poques són les notícies escrites que hem trobat, com tampoc el motiu pel qual aquesta església fou dedicada a la Santa.

La primera notícia la trobem en la Visita Pastoral de l'any 1414 on a indicacions del bisbe, s'escrigué *“l'església està en estat deplorable. Quan fa mal temps, hi plou en molts llocs. Manà reparar-la. Ordenà adquirir una Creu per al servei de l'església i altres objectes. Tot plegat donà una impressió d'una parròquia molt pobra”*.

En aquesta Visita Pastoral només es parla de la visita als altars de santa Maria Magdalena i santa Anastàsia.

En una nota, feta per mossèn Josep Sanabre, hi trobem: *“Guillem Serra, bisbe d'Hipona, auxiliar d'Enric de Cardona, el dia 9 de novembre de 1508, amb el rector Pere Bou, visità l'altar major (sic) de santa Quitèria i l'altar de sant Antoni –de pedra-*

(Podria ser un error escriure “altar major de santa Quitèria” però coneixent el bagatge d'historiador i arxiver de mossèn Sanabre, se'm fa molt difícil que hagués comès aquest error, però al mateix temps, és una nova incògnita a qui estava dedicada l'església de Bonastre en aquells anys).

Com a curiositat, en el llibre *Llevador vell* de la Parròquia, pàgina 1, el dia 4 de gener de 1632, s'hi trobava la següent nota:

“Magdalena Roca fundà un aniversari perpetu en sufragi de la seva ànima en aquests església de Bonastre”.

(Si faig referència a aquesta bonastranca que portava el nom de la Santa és per indicar que han estat molt poques les persones que han portat el nom de la Patrona, com també de la copatrona, santa Quitèria).

El dia 13 d'abril del 1636, el Sr. Bisbe de Barcelona concedí 40 dies d'indulgències a totes les festivitats de Ntra. Sra. del Roser, en el dia de santa Magdalena i en el de sant Isidre, guanyadors des de les primeres vespres a les altres vespres de dites festivitats, celebrades en aquesta església de Bonastre. (*Llevador vell*, pàg. 22).

A partir d'aquesta data, no hem trobat cap altra notícia fins a l'any 1726, on Josep Cabrer, rector que fou de Bonastre, en el Llibre Major de les Rendes i Obligacions de la Rectoria de Bonastre, en escriure els actes del mes de juliol, diu del dia 22: Festa de santa Magdalena, patrona de la Parròquia. A la vigília, cant de completes. Processó per tot el poble, ofici solemne amb ofertori.

Com ja vaig fer notar en les Jornades anteriors, en parlar de la construcció de la nova església, l'abril del 1849, trobem en les Efemèrides de Mn. Francesc Figueras, la següent nota:

“22 d'abril 1849. Es comença a tirar a terra la Iglesia, successivament que s'anà edificant la (nova) Iglesia”. Aquesta nota constava en el Llibre de la Iglesia de Bonastre, pàg. 137. Destruït en els primers temps de la guerra civil.

La solemnitat de la benedicció tingué lloc en els primers dies de l'any següent, doncs en l'esmentada Efemèrides del dia 5 de gener del 1850 es llegeix:

“Se benehí la Iglesia nova (que és l’actual) ab assitencia de deu Rents. Rectors veïns, cantant-se tot seguit un ofici a Santa Magdalena en acció de gràcies per no haver succeït cap desgràcia, ni dissensió mentre duraren las obras.” (Al mateix Llibre de la Iglesia de Bonastre, pàg. 189).

A la Consueta de mossèn Francesc Figueras (1889-1905) trobem detalls de la importància de la festa major en honor a la patrona santa Magdalena. N’he extret les següents anotacions:

22 de juliol

“(…) A les 10 sortí la solemne professó, a la que concorregueren a més de bastants del poble, les Magnífiques Autoritats i els Rvds. Veïns i amics en nombre de 19 capellans que formant comunitat cantaven pel camí el salm de la nostra Patrona i el tedèum (...).”

“(…) Restablint un antic costum que per ésser profitós a l’església he fet el que he pogut per desenterrar-lo, la casa Fontanilles pagà el pa beneit del primer dia, però a canvi volgué tenir el dret de que per comptes de sortir de casa del sagristà, sortís de casa seva. Com que no costa gaire de complir tal condició em vaig subjectar a ella. També es cuidaren de buscar les noies que havien de portar el pa beneit el primer dia de la Festa Major.

“Bastants nenes portaven el pa beneit que en dia d’avui i continuant un antic costum el pagà i sortí de casa Fontanilles”.

“Al migdia passaven els Sagristans de Santa Magdalena a fer el llevat de taula, com era la seva obligació (...). Aquests Sagristans havien estat anomenats el dia 1 de gener. Eren dos joves casats l’any anterior. El 1r nomenat era de santa Magdalena i el 2n, de sant Domingo. La seva obligació era assistir als Viàtics i festes anyals amb atxa i passar el llevat de taula en la diada de la festa Major; el pa beneit en dit dia sortia de casa seva. Antigament els anomenava l’Ajuntament però en temps de mossèn Francesc Figueras, ho feia exclusivament el Rector.

I com a recordatori de la litúrgia de la Missa dedicada a Santa Maria Magdalena, cada any es resa aquesta oració:

“Oh Déu, el vostre fill va confiar a Maria Magdalena de ser la primera d’anunciar el goig pasqual. Feu que, per la seva intercessió i pel seu exemple, prediquem Crist Ressuscitat i el vegem regnant en la glòria. Ell

que amb Vos viu i regna en la unitat de l'Esperit Sant, pels segles dels segles. Amén."

Deixant un moment les poques cites històriques de que disposem, voldria recordar imatges que no se m'han oblidat d'aquells anys d'escolà. Era petit, i a l'església de Bonastre, en les llargues cerimònies religioses, em distreia i ens distrèiem els escolans i dedicava la mirada a les imatges que hi havia per tota l'església però, sobretot, a la que presidia el frontis del presbiteri de l'altar major. Veia la figura enlairada i penitent de Maria Magdalena, amb llarga túnica, la creu, l'àmfora on portava el perfum per als peus de Jesús i la calavera, símbol de penitència. Sempre hi trobava algun detall que em fascinava.

En el programa oficial de la Festa Major de l'any 2005, amb una carta que vaig dirigir a la nostra Patrona, li deia en un dels paràgrafs:

"D'aquells anys recordo la teva vida. Em deien que ningú com tu va saber estimar Jesús, el Mestre, com sempre l'anomenaves. Li vas perfumar els peus i se't va trencar l'alabastre on guardaves l'essència. Li vas besar els peus, dolçament, sense gairebé ni tocar-los. Aquesta sensació et féu estimar amb aquell amor ferotge, apassionadament tendre, entregat".

Avui, sota un templet, que no és l'original, sinó fet dels suports de l'altar, s'hi troba la Santa. Tot l'esforç fet, després de la guerra civil (1936-1939) per la restauració del temple i, especialment l'altar major i l'altar de la Verge del Roser, a càrrec de l'arquitecte Josep Maria Jujol, que també realitzà el sagrari i el baptisteri, se n'anà en orris a causa d'una pretesa modernitat en el culte a càrrec del capellà d'aquells anys setanta del segle passat. Es destruï tota aquella insigne obra, fins al punt de partir l'altar major i convertir-lo en dos bancs a l'exterior de l'església. **La Guia de Bonastre**, de Jordi Blay i Luis Navarro, hi diu: *"El fet que la seva mare (de Josep Maria Jujol), Teresa Gibert, hagués nascut a Bonastre i la probable intervenció de mossèn Sanabre va fer que l'artista acceptés (de l'any 1941 a l'any 1945) l'encàrrec amb entusiasme. A l'altar major es va col·locar (sobre una peanya) la imatge de santa Maria Magdalena, obra de l'escultor Martisella; el conjunt simbolitza moments de la vida de Bonastre"*.

A la mateixa Guia de Bonastre (2005) s'obvia que aquest conjunt ja no es pot admirar a l'església i només en alguna postal de l'època, per donar-nos del testimoni de la grandiositat que el presbiteri tenia. Res del que tenim a la memòria de com ho vam veure i amb ella hi vam créixer, existeix. Ara, allà dalt, sola, sense tots els components jujolians, la fan més llunyana. I

així ho vaig fer constar en el programa de la festa Major de l'any 2005, en la carta dirigida a la Santa amb aquells ulls d'escolanet.

Bonastre té el trist punt en la trajectòria de l'obra de Josep Maria Jujol, de ser l'únic lloc de la ruta jujoliana que, en temps de pau, es destruï gairebé del tot la seva obra, sense cap oposició individual ni col·lectiva. Són aquelles coses que et queden gravades al cervell i no se'n van. Resten adormides però, sense un adonar-se'n, li saben molt greu i, fins i tot, impotència i ràbia per la pèrdua del nostre patrimoni.

I com investigador de tot el que fa referència a Bonastre, quan trobes un indici d'allò que buscaves i no trobaves –per casualitat o causalitat?- per emprendre un treball d'investigació m'omple de satisfacció i, així, poder conèixer una mica més també la vida d'aquella Santa que, cada 22 de juliol, invocàvem amb la tonada d'aquells Goigs, que es cantaven a la Parròquia el dia de la festa Major:

Transcriurem els Goigs antics, que molts de vosaltres encara recordareu:

*De Bonastre, gran patrona,
venerada en tot moment.
Protegiu-nos, oh gran Santa
Magdalena penitent
Magdalena penitent.*

*De Betania l'humil poble
d'eixa Santa fou bressol
de família rica i noble,
i distant d'aucells un vol
del lloc Sant que presenciava
a Jesus després morint.*

De Bonastre, gran patrona,...

*Són els pares de Maria,
Syr i Eucaria entre'ls jueus,
sa influencia s'estendria
al confi de tots els seus;
als tres fills que Déu els dona
aimen sempre amb cor ardent.*

De Bonastre, gran patrona,...

*Convidat Jesús estava
per Simó, el faritzeu;
Magdalena plé hi volava
de Jesus besant el peu;
peus sagrats que vol ungir-ne
ans ho fa amb son cor roent.*

De Bonastre, gran patrona,...

Aquests Goigs, dels quals només en conservem la lletra, no sabem des de quan es cantaven. Tenim referències d'alguna nota històrica (més amunt esmentada) que ens avalen la teoria que ja es cantaven en segles passats, però tampoc sabem si aquests eren els primers, encara que creiem que sí. Tampoc en sabem qui en fou l'autor. Avui, en sentir-los ara, recordem la música, però no hi ha cap partitura o almenys no n'hem pogut trobar cap.

Aquests Goigs es cantaren fins a l'any 1984.

La manca d'uns Goigs impresos en honor de santa Maria Magdalena, aptes per reprendre l'antic costum, mogué a la Junta Parroquial l'any 1985 a promoure els actuals Goigs que expressessin la devoció a Maria de Magdala de manera evangèlica i amb bona qualitat artística, alhora que fessin honor a un gènere- els Goigs- que sempre han prestat un notable servei a la pietat popular i al manteniment de la nostra llengua, com ho expressava Josep Raventós i Giralt, rector de Bonastre, aquell mateix any.

Els actuals Goigs daten de l'any 1985, amb text de Josep M. Marlès i Bacardit, música del Josep Monné i Roig, Prve. i gravats d'Imma Gibert i Jané. Se n'imprimiren 60 exemplars, en paper Guarro, numerats i acolorits a mà i 800 exemplars, edició popular, que són els que es fan servir en la missa de la festa de la Santa. En la part posterior s'hi troben la partitura amb el recoble i la tonada.

Els actuals Goigs són de més llarga durada:

*Us copsà l'Alè diví que,
per Crist, al Pare us mena;
gloriosa Magdalena
ensenyeu-nos el camí.*

Meresquéreu, benaurada,
la lloança del Senyor:
mai no us fou arrabassada

l'escollida part millor;
el seguíreu sens desdir
en el goig com en la pena.

Gloriosa Magdalena...

Crist va fer-vos pregonera
de la Pasqua triomfant;
coneguéreu, primicera,
la claror del seu semblant.
Vau guanyar el favor diví;
de mercès, en fóreu plena.

Gloriosa Magdalena...

De Bonastre sou patrona
invocada prop de Déu.
La mancança ens estalona;
feu que ens guardi l'ordre seu.
Per l'amor que us ennoblí,
acolliu la nostra ofrena;

Gloriosa Magdalena...

A l'Amor que ens redimia
restí obert el nostre cor,
que el traüll de cada dia
no ens allunyi el seu conhort!
Ablanim el cor mesquí
amb la pau que ens asserena.

Gloriosa Magdalena...

Demanem la vostra empara,
freturosos de perdó.
El maldol ens aclapara.
Acosteu-nos al Senyor,
que la fe no s'extingí.
Resgardeu la nostra esmena.

Gloriosa Magdalena...

Amb la roentor del dia

quan l'estiu es fa daurat,
la vidalba refloria.
El raïm és verolat.
Us digneu cada any venir
–temps de l'avellana plena:

Gloriosa Magdalena...

*Us copsà l'Alè diví que,
per Crist, al Pare us mena;
gloriosa Magdalena,
ensenyeu-nos el camí.*

Mossèn Jordi Figueras i Jové, rector de Bonastre, escrigué l'article *Un gerro ple* amb motiu de la salutació al programa de la Festa Major, 1986, d'on hem extret:

“Maria Magdalena, amb el seu gerro, avui encara ens parla. Aquella dona, de desconegut origen i també desconegut final ha passat a la història de la fe amb un gerro, que al llarg de la seva vida carregà d'amor; d'amor d'un i d'amor de l'altre. Un gerro ple de diferents trobades d'estimació fugisseres, potser impressionants però de poca durada”.

I ja més endavant a EL GRA DE MOSTASSSA, corresponent a la Festa Major del 2005, Full núm. 81, en la seva última comunicació com a rector de la Parròquia de Bonastre, titulava la seva reflexió: *Una dona decidida*, on explica el relat de l'anada al sepulcre i com, després de la conversa amb el Mestre, *“Ella va córrer encara fins on eren els deixebles per dir-los-hi que Jesús havia ressuscitat.*

“La decisió de la nostra patrona fa que en poques hores el misteri de Passió, Mort i Resurrecció arribi als apòstols perquè ells l'escampin arreu de la terra.

“L'Església, nosaltres, sempre ens caldrà aprendre de la dona decidida per a tot, de SANTA MARIA MAGDALENA”.

Com a curiositat final voldria esmentar la presència de la Santa al poble de Bonastre, a més del presbiteri. A la portada de l'església, que està emmarcada per pilastres que sostenen el frontó triangular amb una fornícula, hi trobem una petita imatge de santa Magdalena. Al campanar, la campana gran porta el seu nom. La font de Santa Magdalena conservava unes rajoles amb la figura de la santa. Amb el temps l'anaren deteriorant i amb motiu de la circumval·lació de la carretera de Roda de Barà a Masllorç, es restaurà, però els bàrbars han tornat a malmetre, com també

ha desaparegut la placa de metacrilat amb motiu de la remodelació. Es perdé la primitiva font fonda que estava al costat de les basses, que també desaparegueren, fent-ne el simulacre a la part emplenada, sense cap criteri històric, com eren les primitives. I a la urbanització de la zona nord del poble hi trobem el carrer de Santa Magdalena, entre el passeig de les Moreres, el carrer del Pou i la plaça de la Muntanyeta, a les Casetes.

I com a cloenda de la figura de Santa Magdalena, Patrona de Bonastre, recordarem d'una manera molt breu el Ball de Santa Magdalena que, l'any passat, el ponent Josep Mercadé, en aquestes Jornades, en féu una extensa dissertació.

He de dir que encara que les Consuetes consultades no recullen cap notícia del Ball de Santa Magdalena, la seva representació ve de molt enllà i va perdurar fins als anys vint del segle passat.

Segons Joan Amades, en el Ball de Santa Magdalena hi figurava la conversió de la gran penitent. L'argument de la representació estava d'acord amb els textos sagrats i amb la veu de la tradició.

Després de la introducció començava, pròpiament, l'escenificació de la vida de la nostra Patrona en unes disset escenes interrompudes per fragments musicals i de dansa, petites evolucions dels actors al compàs de la música. La major part del text era simplement recitat, tot i que tant el cor d'àngels que hi apareixien, com la mateixa Magdalena, cantaven algunes estrofes.

Aquest any es presentarà una nova versió del Ball de Santa Magdalena, el qual esperem que sigui un nou inici de recuperació d'aquest ball popular.

.....

SANTA QUITÈRIA, COPATRONA

22 de maig

De la vida de santa Quitèria poc se'n sap amb certesa, com tampoc se'n sap gairebé res de com va arribar a ser copatrona de l'església de Bonastre fins als nostres dies. El que hem pogut trobar de la seva vida veiem que hi ha fets que poden ser vertadera història, i altres que poden ser belles ficcions i llegendes, fent-se impossible destriar entre la veritat històrica i la fantasia.

El que sí que es pot dir és que la devoció i el culte a la Santa són antiquíssims, sobretot en moltes regions d'Espanya i França.

Segons la majoria d'autors, els pares de santa Quitèria foren Luci Castelli, rei, i Càlsia, descendents, segons sembla, de Julià emperador, senyor de Galícia i Portugal.

La data de la vida de santa Quitèria és imprecisa, entre els segles I i II. Els pares de santa Quitèria no s'havien convertit al cristianisme; eren pagans, adoradors dels déus de Roma.

Diu la *història* que Càlsia, la seva mare que en un sol part, tingué nou filles. Tenint por dels dubtes del marit de la seva honestat manà a Sila, la seva llevadora, que llencés les seves filles al riu. Sila era cristiana i com que la seva fe no li permetia executar aquesta cruel ordre, buscà entre les cristianes nou institutius perquè les alimentessin i cuidessin. Així fou que Quitèria, com les seves germanes, foren batejades i reberen a més de l'aliment material, l'aliment espiritual de la fe en Crist.

Quan Quitèria tingué 13 anys consagrà la seva virginitat a Déu i estant un dia resant se li aparegué un àngel que li digué que es retirés a un lloc solitari al mont Òria, on es dedicà a l'oració i contemplació, perquè Déu l'havia elegida per ser la seva esposa.

Quan tornà la reberen amb molta alegria però ella refusava tots els plaers i diversions de la noblesa. I quan la volgueren casar amb un noble i ric jove, idòlatra com els seus pares, una veu d'un àngel li digué que fugís lluny. En aquesta fugida trobà aventures i situacions molt inversemblants, que no relataré, fins que va ser localitzada junt amb molts altres. Compliren la ordre de matar-la i li tallaren el cap. Quitèria agafà el seu cap coronat de Verge i Màrtir, caminant fins a la muntanya assenyalada per un àngel, on fou sepultada junt amb els seus companys.

Els miracles es multiplicaren davant els sepulcres i el seu pare que, després de molts anys de vida austera i recollida al cim de la mateixa muntanya, morí en la pau del Senyor i fou enterrat al costat de la seva filla Quitèria, verge i màrtir.

Fins aquí el resum de la història real i fantàstica alhora de la vida de santa Quitèria, recollida de diverses "Flors Sanctorum" del P. Ribadeneyra i els Bolandistes (seguidors de la Santa) que, a la vegada, les havien recollir d'autors anteriors.

No se sap on reposen les restes de santa Quitèria. Des del segle XV, francesos, portuguesos i espanyols se les disputen. Els espanyols diuen que es guarden prop de Margeliza, a Toledo, al peu d'una muntanya, on es troba una font, la font santa, on s'invoca a santa Quitèria contra la ràbia. Però en cap lloc es pot mostrar res del cos de la Santa.

Com hem pogut veure, no solament la vida de la Santa és motiu de moltes elucubracions i fantasies, sinó també les seves restes. Només he pogut trobar la referència anterior a la seva invocació contra la ràbia. De petit havia sentit de la boca de la meva mare que, arran de l'aparició de la ràbia a Bonastre molts anys abans i, gràcies a la invocació de la Santa, aquesta desaparegué i, a partir d'aquell moment, el poble la tingué com a copatrona. La imatge de la Santa, a l'església parroquial de Bonastre, ocupa el primer altar de la nau lateral dreta (avui desaparegut), amb el frontis amb quatre columnes i una fornícula; porta una palma de martiri a la mà esquerra i, a costat dret, un gos agafat amb collar i una corda de la mà esquerra de la santa, que té la mirada cap al cel. En altre temps també penjava del seu arc un llum rodó.

La primera notícia la trobem l'any 1508, que ja hem esmentat en parlar de santa Magdalena, on s'anomena com a altar major l'altar de santa Quitèria, segons una anotació de mossèn Sanabre, impossible de certificar.

A la Consueta de la Parròquia de Bonastre de l'any 1726, inclosa dintre del Llibre major de les rendes i obligacions de la rectoria de Bonastre, feta pel Dr. Josep Cabrer, rector de Bonastre, s'hi anotà:

Festa de Santa Quitèria. La vigília, cant de Completes. Processó per tot el poble, cant dels goigs, ofici solemne amb ofertori (el dia de la festa). Pagaven les donzelles.

I al dia següent:

Aniversari de les donzelles difuntes i devotes de Santa Quitèria.

En el Llibre de Santa Quitèria de l'any 1735, s'hi anotà:

Les sagristanes de santa Quitèria resolgueren fer celebrar cada any a l'endemà de la festa de la gloriosa Patrona, un aniversari en sufragi de les donzelles difuntes. Donaren, de caritat, 10 sous.

En el mateix llibre de l'any 1739:

El dia 22 de maig, festa de la santa, assistiren molts forasters a la festa de Santa Quitèria, a causa de què molts llops rabiosos mossegaren a diferents veïns de pobles veïns. Vingueren molts devots a la Festa de santa Quitèria, per haver succeït que molts llops rabiosos feren mal a molts veïns d'aquests llocs. Tocaren a la festa dos músics de violins i un altre de guitarra. (Als primers els donaren de jornal 10 sous a cadascú i al de la guitarra 7 sous i 6 diners).

En el Llibre Església de Bonastre, pàgina 5, del dia 4 d'agost de l'any 1748, s'hi anotà:

Es féu una capta pel poble per fer daurar el retaule de santa Quitèria a l'Església antiga.

L'any 1880, en el llibre esmentat, pàgines 145 i 147, s'hi anotaren:

El 22 de maig es posa nou altar de Santa Quitèria.

El 21 de juny es paga l'altar nou de Santa Quitèria que actualment existeix en aquesta església de Bonastre.

(En altres llocs es diu que fou el 21 de juliol).

El 22 de juny es compra la imatge de Santa Quitèria que actualment es venera en aquesta església de Bonastre.

(En altres llocs es diu que fou el dia 27 de juliol).

En el llibre Els comptes de l'Obra, de l'any 1882, el dia 7 de març s'hi anotà:

Es pinta i daura l'altar de Santa Quitèria. (És l'actual).

L'any 1899 es col·locà el vitrall amb la imatge de sant Pere entre els dies 20 i 22 de novembre, sobre la capella de santa Quitèria.

De la detallada Consueta de la Parròquia de Santa Magdalena, de mossèn Francisco Figueras, tantes vegades esmentat, n'hem extret un seguit de referències de les seves anotacions dels anys 1899 fins a l'any 1905, que hem resumit per ser moltes d'elles reiteratives cada any.

1899:

Solemne ofici i al vespre, per ésser vigília de la festa major petita (de) Santa Quitèria, patrona de les donzelles d'aquest poble, es cantaren solemnes completes amb assistència de les Autoritats.

El dia 22 a les 8 i ½ sortí la processó amb assistència del magnífic Ajuntament i de tornada a l'església es començà solemne ofici, estrenant-se l'harmòni, que es comprà pocs dies abans.

L'any 1900, trobem en la mateixa Consueta, una detallada crònica dels fets d'aquell dia:

Santa Quitèria. Festa patronal de les donzelles de Bonastre: Festa Major petita del poble.

Com que regularment s'ensopega sempre aquesta diada en dia feiner i no poden triar, vàrem fer un tracte amb el digne Sr. Regent de Salomó, Rvd. Mn. Ramon Novell que, aquest dia, i en el segon dia de cada Festa Major que ell diria l'ofici i jo, en canvi, el diria el segon dia de la santa Creu (Festa Major de Salomó) en el dia de la santa Creu de Setembre. Això és un contracte fàcio ut fàcies.

Com que enguany, era el segon dia de pregàries, abans de missa primera sortí la processó que anà fins a la creu de la cantonada de la casa –avui de Mossèn Tomàs Rigualt (abans del Sr. Sebastià) i, després de cantats el Regina i Oremus, se'n tornà la processó cap a l'església, cantant-se les lletanies dels Sants. Dites les oracions es començà de seguida la 1a Missa. Abans de l'ofici sortí la processó en honor de Santa Quitèria, amb assistència de tots els Rvds. Rectors veïns i Magnífic Ajuntament (que també vingué ahir a les completes), es cantà un "hermós" Ofici amb assistents a l'altar, per l'Orfeó de Santa Tecla, compost per l'organista Mossèn Ribera de Masllorç, el Rvd. Pont de Rodonyà, Costa (Isidre) de Puigtinyós, i Costa de de Masarbonès.

Per la tarda es continuà el Mes de Maria.

I el dia 14 d'agost del mateix any, a la Consueta, mossèn Figueras escrigué:

En acció de gràcies per un gran benefici rebut pel veí de Roda, Miquel Mestres Mateu (a) carnisser de Roda, a qui un gos rabiós mossegà i no tingué cap conseqüència aquella ferida, es cantà un ofici a Santa Quitèria amb assistència de tots els cantadors.

Seguint les anotacions de la Consueta dels anys 1901-1905, farem esment només dels actes o actuacions diverses d'aquests anys, sense repetir-les que es feien en cada diada de Santa Quitèria.

Es digueren les misses com en el dies de festa: la 1a. a les 5,(...), i la 2a a les 9 sortint abans la processó a la que, a més dels devots de la santa i les Autoritats hi anaren tots els Rvds. Rectors veïns. En arribar a l'església es cantaren els goigs i acabats es començà el solemne Ofici que fou amb ministres a l'altar i amb acompanyament d'harmòni.

Per la tarda es digué el sant Rosari i, després de l'estació al SS. es continuaren els exercicis del mes de Maria amb el cant de les 5 Avemaries i comiat al final, consistint en cants dedicats a la Verge Sma.

L'any 1904, coincidí la festa de Santa Quitèria amb la festivitat de la Pasqua:

Amb assistència de les Magnífiques Autoritats i de quasi tots les nenes del poble sortí, abans de missa major, la processó que portant la bonica Imatge de santa Quitèria seguí, com els altres anys, tot el poble, es cantà en tornar a ésser a l'església, solemne Ofici en el que hi hagué bastants persones, cosa d'estranyar en el dia d'avui per ésser Festa Major; tenir feina les mestresses en fer el dinar; potser han pogut deixar la cuina i venir a l'església per ésser també dia de Pasqua i amb prou feines hi ha cap foraster.

I per acabar, a la Consueta de l'any 1905 (incompleta), el mateix rector, mossèn Figueras hi consignà:

Festa de Santa Quitèria

A l'igual que si fos dia de festa, a les 4 1/2 sortí el Rosari de l'Aurora i en ésser a l'església, se celebrà la primera missa pel Rvd. Sr. Rector de Montmell; a les 9 sortí llüida processó en la que concorregueren, a més dels devots de la Santa i les noies que portaven sa Gloriosa Imatge i les que duïen les "barquilles" i pa beneit, tots els Rectors veïns i el Sr. Rector de Calafell, el seu beneficiat i el tinent de Castellví de la marca. Total de preveres érem 10. Tancaven la processó les Autoritats, precedides de les costoses i baladreres gralles. En arribar a l'església els cantadors entonaren els goigs i acabats es cantà una magnífica i ben interpretada Missa de Bordesse amb acompanyament d'harmòni; a l'ofertori tocaren, com és costum, sempre que n'hi ha, les gralles.

Fins aquí els relats històrics dels segles XVIII, XIX i començaments del XX. Les primeres notes històriques ressenyades han estat extretes del dispers llegat de notes de Mn. Josep Sanabre. Tal com deixà escrit, algunes d'aquestes notes extretes dels llibres de la Parròquia de Santa Magdalena

de Bonastre, avui dia no són possible consultar-les, per haver estat cremats dies abans de l'inici de la Guerra Civil (1936-1939).

Acabarem el recorregut amb els goigs que es cantaven el dia de la festa de santa Quitèria. Provenen dels antics goigs. Aquests foren reimpressos d'un exemplar datat de l'any 1711, anteriors a la primera notícia escrita trobada i citada més amunt. Com que foren copiats a mà, és possible que, entre l'ortografia sense normativa d'aquells anys i l'acte de copiar, s'anés variant alguna paraula canviant alguna grafia. L'hem transcrita tal com la copiàrem l'any 1972.

GOIGS DE LA GLORIOSA VERGE I MÀRTIR SANTA QUITÈRIA DE BONASTRE

*Puig gosau de gloria tanta
Verge y Martir gloriosa
guardaunos Quiteria Santa
de la rabia furiosa.*

*Filla de Reys i Pagans
foreu, pero vostra gracia
va borrar tota desgracia
per amor dels cristians:
del Etern foreu infants
per ser de son fill Esposa,
guardau-nos, etc...*

*Vostres Pares vos deixaren
anar a part solitaria,
hont per serlos vos contraria
aliment no us enviaren,
pero allí per ser amant
de Jesús, no us faltà cosa,
guardau-nos, etc...*

*Los Angels vos consolavan
en aquell lloch nit i dia
ahont ab gran alegria
aliment vos aportaven,
de hont tornareu molt Santa
y de gracia abundosa,
guardaunos, etc...*

*Promptament en ser tornada
vos tractaren casament
y vos ab lo Omnipotent
diguéreu ser desposada;
una sent encia espanta
consertaren rigorosa,
guardaunos, etc...*

*En un gran foch rigorós
vos llansaren, ahon fou vist
nostre Senyor Jes-Crist
vostra vertader Espós;
fresca, bella y triufants
de allí isquéreu victoriosa
guardaunos, etc...*

*Lo cap apres dels torments
vos llevaren los Pagans,
y prenentlo ab vostres mans
portareu passos nou cents;
dividida la garganta
parlareu o rara cosa
guardaunos, etc...*

*En un convent de Benet
diguéreu fou sepultat
vostre cos, hont venerat
molts miracles haveu fets,
curant, com tothom ho canta,
de rabia , verola y rosa,
guardaunos, etc...*

*De febres y pestilència
curau Quiteria també
y al Confrare, que us fa bé,
llevau qualsevol dolència,
lo qui alcansa gracia tanta
es persona venturosa,
guardaunos, etc...*

Aquests goigs segueixen amb força fidelitat la història i la vida de la Santa.

D'un treball sociològic que es féu al llarg de l'any 1971 i s'acabà el juny del 1972, sobre el poble de Bonastre, a càrrec d'un grup de joves del poble guiats pel rector d'aquells anys, es parlà amb moltes persones sobre diferents temes. Exposem aquí la referència que s'hi fa sobre la festivitat de santa Quitèria:

A la vigília repicament de campanes. Es feia processó i missa solemne. Es feien sis coques. Una de petita i rodona que es subhastava. Li deien "la coca del goig"; aquesta subhasta la feien al Sagrat. Generalment la comprava un pastor de Roda de Barà perquè tenia molta devoció a santa Quitèria. (El padrí de cal Miquel de Roda, més amunt esmentat).

A la *Guia de Bonastre*, de Jordi Blay i Luis Navarro (2005), a la pàgina 150, en parlar de les confraries del segle XIX, es diu que la confraria de santa Quitèria tenia 70 confrases.

I per acabar direm que Bonastre té un carrer dedicat a Santa Quitèria que va des de la confluència del carrer Sagrat i el carrer Nou fins a la confluència dels carrers de Les Casetes i Albinyana, tenint comunicació a la meitat del seu recorregut amb el carrer de la Baixada de la Font.

Joan Vilaseca i Figueras
24 d'abril de 2016

Bibliografia:

BLAY I BOQUÉ, J; NAVARRO MIRALLES, L.

-*Guia de Bonastre*.

Tarragona: Diputació, 2005.

Coneguem la comarca:

-*El Baix Penedès. Bonastre*.

Centre de Recursos Pedagògics del Baix Penedès, 1991.

CULLERÉ, J. I GRUP DE JOVES.

-*Treball de camp*.

Bonastre, 1972.

FIGUERAS, F.

-*Efemèrides de la Parròquia de Bonastre*.

-*Consueta de la Parròquia de Santa Magdalena de Bonastre (1899-1905)*

FIGUERAS I JOVÉ, J.

-*Programa Festa Major.*

Bonastre, 1986.

-*El gra de mostassa, full 81.*

Bonastre, 2005.

MERCADÉ I RIAMBAU, J.

-*Programa Festa Major.*

Bonastre, 1986.

-*“El ball de Santa Magdalena: una tradició a recuperar”*

Gran Penedès, 17. Institut d'Estudis Penedesencs, 1989.

PUIG I TARRECH, A.

-*Jesús, un perfil biogràfic.*

Barcelona, 2004.

VILASECA I FIGUERAS, J.

-*Arxiu històric local particular.*

-*Llegat de mossèn Josep Sanabre.*

-*Notes històriques sobre l'església i campanar de la Parròquia de santa Magdalena de Bonastre.*

Bonastre: Parròquia de santa Magdalena de Bonastre.

Arxiprestat del Baix Penedès. Arquebisbat de Tarragona, 1993.

-*Pregó de la Festa Major de Bonastre.*

2003.

-*125è aniversari de la benedicció i col·locació de les campanes.*

Parròquia de santa Magdalena de Bonastre,

Valls: La Torratxa i Ajuntament de Bonastre, 2003.

-*Carta a Maria Magdalena.*

Bonastre: Programa de la Festa Major, 2005.

-*Quan va néixer el primer estel. Josep Ma Marlès i Bacardit (1912-2004).*

Família Marlès i Ajuntament de Bonastre, 2011.

.....

